

SPRÅKLIG SAMLING

- **Abstrakt og konkret verbalsubstantiv**
- **Munngodt som forhåndsregel mot hjerneteppe**
- **Norsk – et fattig språk?**

Julemoro • Språklig Samling som årbok?

Språklig Samling som årbok?

Det er fortsatt ikke så enkelt å skaffe stoff til bladet, og nå er spørsmålet igjen om vi bør gjøre noe drastisk. Bør vi fortsette å gi ut bladet på samme måte som nå? Er det andre og bedre måter vi kan publisere stoff på? Her er noen alternativ:

- 1) Fortsette som før. Det vil kreve mer innsats og flere hoder for å kunne få ut fire nummer i året.
- 2) Gi ut to nummer per år. Det passer bedre med stofftilfanget, men det er sannsynligvis dyrt. Distribusjonsavtaler for blader krever minst fire nummer i året. Er det færre, kan portoutgiftene bli uforholdsmessig høye.
- 3) Redusere format og/eller sidetall. Dette er ei enkel løsning. Før i tida var bladet ofte tynnere enn dagens på 16 eller 20 sider. Dette nummeret har 12 sider; det går også an.
- 4) Legge ned papirutgava og la bladet leve videre som et elektronisk tidsskrift. Det er litt uklart åssen det kan arte seg, og det er ikke sikkert problemet med stofftilfang blir noe mindre.
- 5) Legge ned bladet og gi ut årbok i stedet. Det kan koste litt å sende ut, men det kan likevel bli billigere enn å sende ut fire blader.

Redaktøren heller litt til den siste varianten, årbok. Årbok er på mange måter mer stas enn blad, og vi slipper stress med å samle stoff hvert kvartal. Det er kanskje mange som heller sparer på ei bok til å sette i hylla enn

en bunke blader som lett havner i rotekasser og papir-innsamling med tida. Så kan vi heller konsentrere oss om nettstedet resten av året, og samle opp det beste i årboka. Det vil kanskje bli lettere å få folk til å skrive på nett og i årbøker også?

Det er ikke aktuelt å gjøre noen større endringer før landsmøtet neste høst, så i 2011 vil vi fortsatt gi ut et papirblad i kvartalet. Fram til da må vi tenke gjennom hvor vi vil. Kommentarer og forslag mottas med takk! ■

Styret i LSS 2010–2011

Ingunn I. Ims (leder), Arne Torp (nestleder), Thomas Hoel (sekretær), André Stryger (kasserer), Hans-Christian Holm (styremedlem), Andreas Drolsum Haraldsrud (styremedlem), Vanja Røkkum Jahnsen (styremedlem), Hege Hellum (styremedlem), Ingvild Nordland (varamedlem), Eric Papazian (varamedlem), Ellen Skolseg (varamedlem).

SPRÅKLIG SAMLING

ISSN 0333-0362

Utgitt av Landslaget for språklig samling
Organisasjonsnummer 886 343 922

Ansvarlig redaktør: Hans-Christian Holm
E-post: redaksjon@sprakligsamling.no
Leiar: Ingunn I. Ims
E-post: i.i.ims@iln.uio.no

Nettsted: www.samnorsk.no

Adressa til laget og bladet:
Postboks 636 Sentrum, 0106 Oslo
Kontonummer 0532 1078666

Bladpengar: kr 175,—
Medlemspengar (inkluderer bladpengar): kr 275,— per år
for skoleelevar og studentar
kr. 150,— per år

E-postadresse for spørsmål om abonnement
og medlemskap: kasserer@sprakligsamling.no

LARS FINSEN:

Skillet mellom abstrakt og konkret verbal-substantiv – et særtrekk i norsk

Tradisjonelt lager vi verbalsubstantiv i norsk mest med partisippendelsen *-ing*, et nedarva morfem som vi har hatt med oss siden indoeuropeisk tid for flere tusen år sia. Men verbalsubstantiv er svært nyttige ord som vi har lånt inn mengder av, og derfor har vi fått inn en del utenlandske endelser i tillegg til våre egne, for eksempel det latinske *-sjon*, de danske *-else*, *-het* og *-skap* (mer eller mindre fornorska) og det svenske *-ning*, for ikke å nevne alle de engelske *ing*-orda vi har lånt som følger vårt eget mønster.

Ofte fins det både en lånt og en hjemlig versjon av det samme verbalsubstantivet eller et liknende med tilsvarende betydning, noen ganger fordi en fremmed skriftlig form har eksistert side om side med den hjemlige talte formen, men stundom også fordi språkrøktene eller vanlige brukere har dikta opp norske versjoner av de utenlandske orda. I disse tilfellene har det vokst fram en tilbøyelighet til at den norske versjonen av verbal-substantivet brukes abstrakt om sjølve handlinga eller gjøremålet, mens den utenlandske står for det mer eller mindre konkrete, fysiske resultatet av handlinga.

Her er noen eksempler:

å bygge, drive med bygging, bygge en/ei bygning.
å oversette, drive med oversetting, levere en oversettelse.
å pakke, drive med pakking, lage en/ei pakning.
å skape, drive med skaping, skape en/ei skapning.
å dreie, drive med dreining, bli utsatt for en/ei dreining.
å omsette, drive med omsetting, oppnå en/ei omsetning.
å anmelde, drive med anmelding, levere en anmeldelse.
å forflytte, drive med forflytting, oppnå en/ei forflytning.
å avbilde, drive med avbildning, lage en/ei avbildning.
å installere, drive med installering, lage en installasjon.
å hogge, drive med hogging, ha en/ei hugning.

Og det er mange flere. Hvor mange kommer du på?

For alle disse er skillet veletablert, og det er ikke god norsk å bruke det konkrete verbalsubstantivet i abstrakt betydning. I andre tilfeller eksisterer det par med abstrakt og konkret verbalsubstantiv ut fra ett og samme verb, men med helt atskilt betydning, f.eks. *heving/hevelse* eller *reising/reisning*. Også i de etablerte para er

det en tendens til at den konkrete varianten har videre betydning enn den abstrakte.

Til sist har vi mange verb som det ikke finnes noe abstrakt/konkret skille for, eksempelvis *fylle/fylling* og *grave/gravning*, enten fordi *ing*-ordet er etablert som konkret substantivering (*fylling*) eller fordi det finnes et annet anvendelig konkret substantiv (*grop*, *grøft*). Prosessen har vært produktiv, men bare som en måte å håndtere fremmedord på. Det lages ikke nye par der det ikke er lånt inn et fremmedord fra før, som i eksempelet med *fylling*. Nye par kommer til der det før bare var et fremmedord som blei brukt både abstrakt og konkret. For eksempel er *konstruering* et ganske nytt ord. Så prosessen er fortsatt produktiv.

Dette systemet er interessant og særprega og gir språket vårt spesielle nyanser som kan komme til nytte når vi skal uttrykke tankene våre. Men det står også under et visst press. For det første har fornorskingsprosessen som pågikk gjennom hele det forrige århundret, bidratt med en viss tendens til at *ing*-ord erstatter de gamle fremmedorda. For eksempel er det ganske vanlig i dag å bruke *anmelding* også som konkret verbalsubstantiv, mens *anmeldelse* blir sjeldnere brukt. For det andre er det fortsatt toneangivende aviser, reklamebyrå og andre krefter som lengter tilbake til det danske, motsetter seg fornorskingsarbeidet og har makt til å trekke andre med seg. Faktisk er det ikke uvanlig å treffe på profesjonelle oversettere som snakker om at de driver med *oversettelse* eller profesjonelle anmeldere som mener de driver med *anmeldelse*, særlig hvis de har litt konservativ bakgrunn.

Om vi skal jobbe med å røkte språket eller la det flyte dit det vil, er et diskutabelt spørsmål. Om vi bestemmer oss for å røkte det, kan det også være delte meninger om hva som er godt og hva som er dårlig. Med denne lille artikkelen håper jeg iallfall at jeg har bidratt til mer bevissthet omkring dette interessante fenomenet i norsk, og dermed til at vi bedre kan røkte det og utnytte det slik vi finner det for godt. ■

ARNE TORP:

Munngodt som forhåndsregel mot hjerneteppe

At grunnorda i språket er prinsipielt meningsløse byggeklosser, er noe vi alle veit og godtar: Vi skjønner at det ikke nytter å spørre hvorfor det heter *hus* og *mus* på norsk. Derimot venter vi at ei *husmus* er ei *mus* som holder til i hus, og at et *musehus* er et *hus* for mus, altså et musebol. I et sammensatt ord er det altså det siste elementet som angir hva slags fenomen det er tale om, mens førsteleddet angir ei nærmere spesifisering.

Når vi sammenligner eldre og nyere språk, ser vi ofte at sammensatte ord blir «utydelige», dvs. at vi ikke lenger oppfatter dem som sammensetninger. Det har bl.a. skjedd med et ord som *fjøs*, som en gang betydde *fe-hus*, og navnet *Norge*, som opprinnelig betydde *Nordveien*, noe vi fremdeles kan ane i de engelsk og tyske navna *Norway* og *Norwegen*.

De tre hovedorda i overskriften er derimot klare sammensetninger, og de som er opptatt av språkriktighet, vil nok også vite at i alle fall de to siste er «feil» – det heter «egentlig» *forholdsregel* og *jernteppe*. Ordet *hjerneteppe* har til og med Språkrådet funnet grunn til å «advare» mot i en egen nettartikkel; jf. <http://www.sprakradet.no/Aktuelt-ord/Jernteppe-eller-hjerneteppe/>, der historikken til ordet *jernteppe* er grundig forklart.

I dette tilfellet veit vi altså at det har skjedd ei nokså klar betydningsendring fra at ordet opprinnelig har stått for en konkret skillevegg av jern til å bety ei ugjennomtrengelig politisk og militær grense gjennom Europa og i siste omgang til å betegne ei mental blokkering. Forma *hjerneteppe* forutsetter sjølsagt den siste betydningsendringa.

Ordformene *forholdsregel* og *forhåndsregel* betyr derimot det samme, det er bare slik at forholdet mellom første- og sisteleddet er nokså dunkelt i *forholdsregel* – de fleste forholdsregler gjelder jo ikke under alle forhold. Derimot kan det være veldig lurt å ta sine forholdsregler på *forhånd* – etterpåklokskap er som kjent ikke så mye verdt – og dermed er sammensetningen *forhåndsregel* langt mer logisk. Og logikk er jo ikke å forakte – ikke minst språkrøktene er vanligvis ganske flinke til å påkalle logikken når det gjelder å fastslå hva som er korrekt språk. I så fall er *forhåndsregel* en god kandidat til å bli utropt til korrekt språk, men fremdeles dominerer

nok den «ulogiske» forma *forholdsregel* såpass sterkt i praktisk bruk at de fleste har fått med seg at det er dette som gjelder som korrekt. Men det kan jo endre seg i framtida.

Et tilfelle der språkbruken helt klart har seira over språkrøkten fordi den «riktige» forma er blitt helt uforståelig, er det første ordet i overskriften. Her gir søkemotoren Google nesten 10 000 treff på *munngodt*, mens den «korrekte» og svært lite gjennomsluktige forma som står i norske ordbøker, *mungåt*, har fattige 276 treff. Forklaringa av dette ordet er slik i *Bokmålsordboka*:

mungåt -et (norr *mungát*, av *munr* 'glede' og *gát* 'det en får, føde' omtydet til munngodt) om norr forh: hjemmebrygget, innenlandsk øl.

Her blir altså ordet *munngodt* nevnt, men nærmest som ei feilaktig omtolking av det «egentlige» ordet, som da spesifikt blir sagt å referere til gammelnorske bryggetradisjoner. Her er nok Gyldendals *Dansk-dansk ordbog* bedre i samsvar også med moderne norsk språkbruk, for der står ordet *mundgodt*, og det blir forklart som «noget lækker» – altså noe som er *godt* i *munnen*.

Dersom vi oppfatter *munngodt* på den måten, blir kan-skje innholdet i overskrifta meningsfull; i alle fall er det mange som mener at det kan være lurt å ha noe søtt å knaske på for eksempel på en eksamen. Da er det knapt like lurt å stille med mungåt på forhånd; det bør en vel heller vente med til *etter* eksamen.

Omtolkinger av den typen vi har sett på her, kalles *folkeetymologi*, og ettersom etymologi gjerne blir regna som en vitenskap som «folk» ikke har noe særlig greie på, så står heller ikke folkeetymologien høyt i kurs. Men når vi ser nærmere etter, fins det faktisk eksempler på slike omtolkinger som også må være gjort i mer lærde kretser. Et eksempel er ordet *posthum*, som i dag gjerne brukes om et åndsverk som kommer ut etter at opphavspersonen er død. For de som kan litt latin, ser det ut som dette ordet er sammensatt av *post*, som betyr etter, og *humus*, som betyr jord, altså noe som er offentliggjort etter at personen er kommet i jorda. Men

den opprinnelige latinske formen er *postumus*, altså uten *h* i midten, og det er ikke noe sammensatt ord på latin – det betyr rett og slett *sist* – et posthumt verk er jo normalt også det siste. Her er «feilen» som kjent for lengst blitt riktig, sjøl om den i prinsippet ikke er så mye glupere enn å omforme *basseng* til *badeseng* – det går jo utvilsomt an å ligge behagelig i begge slags «seng».

Hvor vil jeg så hen med dette? Disse og utallige andre eksempler viser at alt snakk om hva et ord «egentlig» betyr, eller hvilken form som «egentlig» er den riktige, er nokså fåfengt: Språk er vane og konvensjon, og dermed underlagt det som med et høytidelig ord kalles forandringens lov. Men språkendringer ligner på moter og andre påfunn: Noen slår an, mens andre gjør det ikke. Men hvilke av dagens «feil» som blir morgendagens norm, veit vi ikke før morgendagen gryr. ■

Denne artikkelen er også publisert på nettet under denne adressa: <http://www.sprakrad.no/klarsprak/>

Norsk – et fattig språk?

Engelskmannen Richard Burgess kom til Norge i 1976, drevet av en uforklarlig trang til å lære norsk. Norgesoppholdet varte lenger enn planlagt og førte bl.a. til familiestiftelse og norsk hovedfag. I dag jobber han som lærebokforfatter, oversetter og frilans kulturarbeider. Følgende to tekster ble opprinnelig skrevet for Morgenkåseriet i P2.

Del 1

Norsk må være et svært fattig språk. Det var eneste konklusjon å trekke etter en samtale jeg var vitne til på T-banen her om dagen. Eller rettere sagt, halvparten av en samtale, for det dreide seg om en jente på ca. 20 år som snakket i mobiltelefon. Høyt. Så høyt at det var umulig å ikke følge med og ganske vanskelig å ikke la blikket følge oppmerksomheten. Falt jeg for den fristelsen ble jeg møtt av et oppsyn som med all tydelighet sa «Pass dine egne saker!» – som om det var mulig.

Samtalen dreide seg om en fest og hvordan folk hadde oppført seg. Men det oppsiktsvekkende var verken emnet eller lydstyrken, men det faktumet at enkelte nøkkelord og –uttrykk ble gitt først på norsk og så på engelsk: «At jeg skulle liksom møte ham på den festen var bare helt utrolig ... just amazing, altså! Han spurte om jeg skulle bli med ham hjem men jeg sa glem det – forget it, altså. Jeg mener, hva er poenget ... what's the point ...» For taleren var det tydelig at det var svært få norske uttrykk som ble ansett som voksne nok til å kunne være ute alene uten en engelsk ledsager å holde i handa.

Denne jenta var kanskje et ekstremt tilfelle, men grunnholdningen om at norsk ikke er så kraftfull, slagferdig eller på annen måte dugandes som engelsk, møter jeg ganske ofte. Av og til blir det sagt direkte og ment som en slags smiger til verdensspråket. Jeg har for eksempel ofte blitt fortalt hvor mye mer slående engelske idiom er enn norske. Men oftere kommer nordmenns mistillitserklæring til morsmålet til uttrykk gjennom handling – for eksempel, ved at treningsstudioet blir døpt *Shapes* eller *Family Fitness*. Eller ved at norske firmaer annonserer etter en *Art Director* eller *Business Controller*.

At norsk er et fattig språk er selvfølgelig noe ordentlig

vås! Hadde det vært fattig, ville for eksempel oversettelse fra norsk til engelsk vært lekende lett. Og det veit jeg av bitter, profesjonell erfaring at det ikke er. Jeg blir faktisk stadig forundret over hvor mange norske ord og uttrykk det er som mangler en tilfredsstillende oversettelse på engelsk. Jeg lærte norsk som voksen, og av og til lurer jeg på hvordan jeg i de første 18 åra av mitt liv klarte meg uten vitale norske glosser. **Pålegg**, for eksempel. Hvordan klarte jeg å gjennomføre flere tusen «tea times» uten å kunne be noen sende meg pålegget? Vi har riktignok ordet «spread», men det omfatter bare det smørbare. Og «things to put on bread» blir litt tungvint i lengden.

Eller hva med ordet **oppholdsvær**. Norsk har altså et ord for når det *ikke* regner. Det sier noe både om norsk vær, men også om norsk lynne – en slags melankolsk optimisme. Det er et ord som man kan være rimelig sikker på at Tuaregene i Sahara ikke har noen tilsvarende glose for: «Hvordan er været i dag da, Ali? Jo da, det er oppholdsvær i dag igjen ...»

Et av mine favorittord er **spenst**. For et fantastisk ord! Og nærmest uoversettelig for en engelskmann. Ordbokas forslag varierer fra det slappe til det direkte latterlige. Spenne, spenst, spenstig, spenntak, spennkraft – dette er ord som formelig strutter av ... vel, spenst! Spenst er forresten et kjempefint ord å kalle et treningsstudio. Men neida, nordmenn foretrekker å pynte seg med fargeløse lånte fjær og kalle dem *Shapes* og *Family Fitness*.

Og at norske idiom er skulle være mindre fargerike enn engelske faller på sin egen urimelighet. Norske idiom kan være så eksplisitte at en stakkars innvanderer spør seg selv om det ikke burde være aldersgrense på dem. Sann som for eksempel som da jeg ble spurt om en god

idé jeg hadde var «suget av eget bryst». Og vemmelsen sitter i meg ennå fra den gangen jeg hørte en mann spørre sin kone om man ikke kanskje skulle «drite i middagen i dag». Herregud, tenkte jeg. My God, liksom.

Del 2

Hva er det lengste ordet i det norske språket? *Er det internasjonaliseringsansvarlig?* Eller er det *sannsynlighetsberegningsstatistikken?* Eller er det ingen av disse, men faktisk *fylkestrafikksikkerhetsutvalgssekretariatslederfunksjonene*? Svaret er: sannelig om jeg veit. Trolig er det flere ord som er lengre, og om det ikke er det, så er det bare å lage dem. Norsk har nemlig denne sjarmende *gjør-det-selv*-egenskapen som gjør at hvem som helst kan kline hvilke som helst ord sammen og vips, så har man et nytt ord. Som *gjør-det-selv*-egenskap, for eksempel.

Da jeg kom til Norge gjorde lengden på ordene et sterkt inntrykk på meg, men dette var før jeg skjønnte hva de betydde. Dette måtte da være et lynende intelligent folk med en imponerende hukommelse, tenkte jeg, som kunne hive seg ut i sånne ord som *landsorga-nisasjonsforkvinne* og *voksenopplæringskonsulent* uten å blunke. Først senere skjønnte jeg trikset. Nordmenn var ikke redde for lange ord fordi de skjønnte alle småordene som de lange ordene besto av. Så det spilte ingen rolle om de var lynende intelligente eller ikke, om de hadde studert på universitetet i mange år eller ikke – de forsto ord som *etterbarberingsvann* og *lotterigevinstutbetalinger* likevel.

Det lengste ordet vi har på engelsk, hvis man ser bort fra kjemiske stoffer og den slags, er *antidisestablishmentarianism*. Men det er et ord som ingen bruker, annet enn når det er snakk om hva det lengste ordet i språket er. Og ingen forstår det heller, annet enn enkelte historikere. Og meg, da. Men jeg bruker det ikke. Og der er vi ved sakens kjerne. For på engelsk brukes lange ord stort sett til å vise hvor mye lurere man er enn andre. De brukes rett og slett til å slå folk i hodet med. Den engelske ordboka – og *Oxford English Dictionary* består for tiden av 20 tjukke bind med til sammen over en halv million gloser – er fylt til randen av ord som en vanlig engelskspråklig person aldri har brukt og heller ikke forstår. Det er klart at med et så omfangsrikt ordforråd,

som trekker både det germanske og det franske, er det alltid mulig å finne et alternativt ord som har den store fordelene at mannen i gata ikke forstår det. Det er sånt det blir klasseskiller av.

Min bestefar visste dette meget godt. Grandpa var bonde og ingen skriftlærd mann – tvert imot. Han pleide å få Grandma til å lese høyt for ham fra avisa, med unnskyldningen om at øynene rant når han leste sjøl. Men han hadde lært en liten tale utenat som skulle vise én ting: at poenget med lange, vanskelige ord er å forhindre at vanlige folk skjønner et kvekk av hva du sier. Talen skulle være fra en bonde til hans dreng ved arbeidsdagens slutt, og den gikk sånn:

Boy, extricate the quadroped from the vehicle, stabulate him and donate him with a nutritious supply of nutriment, and when the aurora of the morning shall illuminate the horizon I will award thee a pecuniary compensation for thy admirable hospitality.

Nå er P2s lyttere sikkert både skriftlærde og engelskkyndige, men jeg tipper at de færreste fikk med seg budskapet om at gutten skulle hekte hesten av vogna og sette den i stallen, så skulle han få lønna si dagen etter. Det fikk selvfølgelig ikke gutten heller.

Når Norge i utgangspunktet er så heldig å ha et språk som, med all sin variasjon og rikdom, klarer å si de aller fleste ting på en måte som er forståelig for alle, så virker det litt underlig at nordmenn så gjerne vil kludre det til ved å bruke engelsk i stedet. Det er å skusle bort et ganske viktig fortrinn, synes jeg.

Men kanskje det er hele poenget. Kanskje nordmenn er leie av at alle skjønner alt. Endelig vil også de ha muligheten til å gjøre forskjell på folk og heve seg over menigmannen. Da er engelsk god å ha. Ja ja. Please yourselves. ■

dine ord

Dine ord
ville eg lese
slik som dei blinde les:
med fingertoppane
leite meg fram
ord for ord, inn mot deg.

Med synet finn eg
berre dei skrivne teikn.
I kjensle og hud
kanskje minnet om deg
let meg få kjenne deg att
kjenne deg

om eg fekk drikke inn dine ord
gjennom dei tyrste tyrste
fingertoppar.

To dikt av Halldis Moren Vesaas

Fra juleheftet «Framsyn», gitt ut
av LSS i 1964

sakne si sjel

Det heiter: sjellause dyr

Men dyret som elsker sin herre,
som kjenner fortvilning, lykke og angst
i samband med sin kjærleik –
har det ikke sjel?

Det kan ikkje forme i ord
dei læte som lagar seg i strupen,
men vitnar med heile seg
om lykka det kjenner
når den det elsker er nær,
ringar han inn
med alle slags galne påfunn –
og stansar brått og kjem til han,
legg hovudet i kneet hans,
og berre med å sjå på han
og slikke hans hand
fortel det kor høgt det elsker.

Og dyret er skjelvande vart
for minste endring i hans mine og røyst
I hans sinnelag mot det
heng dyrets kjensle
av vere og ikkje-ver
som i ein svingande trås.
Bort frå han
eller utstøytt av hans velvilje –
då sturer dyret
avdi det saknar si sjel.

Min kjærleik til deg
er eit stumt dyr,
meir umælande enno enn dyret,
vågar ikkje eingang å vise seg for deg

Eit mildt ord, eit kjærleg blikk
frå deg
får meg, i løynd, til å bere meg åt
som hunden, halvt frå seg av glede.
Eit hardt ord,
andletet bortvendt
– og sløkt er dagsens lys.

Og når du er borte,
når eg ikkje kan sjå deg
og høyre di røyst,
saknar eg mi sjel
og sturer som eit usælt dyr.

ARNE TORP:

Finn 13 feil!

Her kommer et bidrag til den populære sporten å finne feil i skriftlige produkter. I dette tilfellet dreier det seg da om en informasjonstekst på emballasjen for et teknisk produkt, som jeg altså faktisk *har* kjøpt – trass i teksten. Jeg tror nemlig ikke uten videre at god skriftlig kompetanse er en absolutt nødvendig forutsetning for å lage et godt brannslukkingsapparat. Jeg lar meg heller ikke distrahere nevneverdig av at teksten veksler mellom *slukking* og *slokking* (sjøl om jeg liker den siste formen best).

Derimot har jeg mora meg litt med å gå teksten etter i sømmene, og jeg fant da ikke mindre enn 13 – tretten – punkter der jeg finner noe å sette fingeren på – og da ser jeg altså bort fra *slukking/slokking*, som begge deler er offisiell rettskriving, og heller ikke klønete språkbruk. Utfordringa for leserne er altså å finne de tretten (andre) uomtvistelige feila i teksten. God jakt – mitt forslag til fasitsvar finner dere på neste side.

Velg riktig type brannslukker

Hvilke type branner ABC brannslukkingsapparatet slukker:

Dette brannslukkingsapparatet "ABC" er egnet til slokking av branner "Klasse A" som omfatter vanlig lettantennelige produkter som, tre, papir, klær og møbler. Den er også egnet til slukking av branner "klasse B" som omfatter brennbare væsker og "klasse C" brennbare gass branner.

ABC pulver slukkeapparat er det mest vanlige brannslukkingsapparatet.

Denne brannslukkeren er merket 34A 183B C som menes at det er passende for bruk i alle kategoriene som er nevnt ovenfor.

- 1) **Hvilke type branner:** *Hvilke skal ikke stå til branner, men til type; altså «hvilken type branner».*
- 2) **ABC:** Her mangler en bindestrek: *ABC-brannslukkingsapparatet.*
- 3) **Dette brannslukkingsapparatet «ABC»** (klønete med dette og hermetegn: Bedre bare *Brannslukkingsapparatet ABC*, men OK) – men ordet *den* tre linjer nedenfor kan ikke vise til intetkjønnsordet *brannslukkingsapparatet* i første linja. Jf. feil 11 nedenfor.
- 4) «Branner klasse A» må vel omfatte «**brann i** lettantennelige produkter» –produktene brenner vel ikke før de har tatt fyr sjøl om de er lettantennelige. Jf. nr. 7 nedenfor.
- 5) Det som menes, er muligens «**vanligvis** lettantennelige produkter» – fuktig tre og papir er jo f.eks. ikke lettantennelig.
- 6) Kommaet etter *som* skal bort.
- 7) «Branner klasse B» skal nok omfatte «**brann i** brennbare væsker»; jf. 4 ovenfor.
- 8) «Branner klasse C» omfatter derimot ikke «**brennbare gass branner**» – her er det nok tale om «brann i brennbare gasser»: Det er nemlig gassen som er brennbar, ikke brannen.
- 9) Og da kan det oppstå *gassbranner* – ikke «**gass branner**» – det er særskriving (fy!).
- 10) «Pulver slukkeapparat»– samme elendigheta en gang til (fy og fy!).
- 11) **Denne brannslukkeren** er et hankjønnsord og kan derfor ikke vises til med ordet **det** i

neste linje – jf. samme feil med omvendte «kjønnsroller» i nr. 3 over.

- 12) Det mangler et komma mellom bokstaven **C** og ordet **som**.
- 13) Ordet **menes** må etter sammenhengen bety **betyr**, slik det ville stått om jeg hadde skrevet teksten. Enten er dette en særdeles mislykka oversettelse av engelsk *means* – eller så er det rett og slett framtidsnorsken!

Velg riktig type brannslukker

A B C – TYPE BRANN

1) Hvilke type branner ABC 2) brannslukkingsapparatet slukker:

Dette brannslukkingsapparatet "ABC" er egnet til slokking av branner "Klasse A" som omfatter vanlig lettantennelige produkter som, tre, papir, klær og møbler. Den er også egnet til slukking av branner "klasse B" som omfatter brennbare væsker og "klasse C" brennbare gass branner.

ABC pulver slukkeapparat er det mest vanlige brannslukkingsapparatet.

Denne brannslukkeren er merket 34A 183B C som menes at det er passende for bruk i alle kategoriene som er nevnt ovenfor.

Vi minner om den flotte jubileumsboka «Femti år for folkemålet», som vi gav ut i anledning av lagets 50-års-jubileum i fjor. Boka er ei samling av utvalgte artikler fra bladet sia 1979, til sammen 400 sider.

Boka koster kr 100 fritt tilsendt. Overfør summen til konto nr. 0532 1078666, og send navn og adresse til kasserer@sprakligsamling.no.

Artikler i boka:

Lars S. Vikør: LSS gjennom femti år, del I: 1959–1989 • Arne Torp: LSS gjennom femti år, del II: 1989–2009 • Tillitsfolk i LSS gjennom femti år • Prinsippprogram for Landslaget for språklig samling (LSS) • Pål Styrk Hansen: Språklig samlings litteraturpris

Del 1: Talemålet

Eva Maagerø: Nøtterøy-målet – en språksosiologisk undersøkelse • Thomas Hoel: Språklig normpress og språkskifte – om fornorskinga av ei samebygd • Hildur Hatlebrekke: Snakker finnmarkingene bokmål? • Eric Papazian: Bymåla og utviklingstendensene i norsk talemål i dag • Vigdis Thoengen: Hallingmål eller bokmål? • Ellen Skolseg: «Egentlig så ha'kke vi no'n spesiell dialekt» • Astri Jortveit Horn: «Mi æ stolte a dialekten våres» • Elsa Kristiansen: Drammensernes holdninger til eget talemål • Liv Osnes Dalbakken: Den «sjedelige» kj-lyden • Sverre Høisæther: Dialekter i radioreklamen • Ragnhild Sævik: Talemålet på Søre Sunnmøre i endring • Eric Papazian: Bygdemål, bymål og bokmål i Oslo-området • Elin Broberg: «Kan e kjøre me DU?» • Arne Torp: Älvdalsmålet – Skandinavias merkeligste dialekt • Birgit Attestog: «Jeg er setesdøl, jeg!»

Del 2: Skriftspråkutvikling og språknormering

Rolf Theil Endresen: Rettskriving – hva er det for noe? • Arne Torp: «Hu skøyt høl i huet» • Eric Papazian: Ortofoni som rettskrivingsprinsipp i norsk • Lars S. Vikør: Språkleg samling i Skandinavia? • Helge Sandøy: Nynorsk ordforråd – resurs eller hindring? • Trude Hoel: Valfridom i skriftnormalane – i prinsippet og i praksis • Vibeke Lauritsen: Talreforma av 1951 – suksess eller fiasko? • Magne Rogne: Purisme som idé og praksis i norsk språknormering • Benthe Kolberg Jansson: Skriveopplæring og vide skriftnormalar • Magne Rogne: Målstriden i rikspolitikken 1980–2002

Del 3: Språkpolitiske artikler, debatter og ledere

Ernst Håkon Jahr: Kva er ein radikal språkpolitikk? • Eric Papazian: Språkplanlegging og dialektromantikk • Rolf Theil Endresen: Redaksjonelt: Språklig samling, men korfor? • Pål Styrk Hansen: Hvor blei det av det radikale bokmålet? • Rolf Theil Endresen: Til forsvar for det norske språket? • Lars S. Vikør: LSS framfor nittiåra • Even Hovdhaugen: Nasjon og språk • Eric Papazian: Norsk for nordmenn! En rasist bekjenner

Del 4: Fra samnorskens og lagets historie

Øyvind Gulliksen: To veteraner ser tilbake • Ernst Håkon Jahr: Samnorskideologi og samnorskspolitikk i nyare norsk målsoge fram til skipinga av LSS • Bent-Are Jensen: Landslaget for språklig samling fyller 30 år – møte med en av pionerene: Rakel Seweriin • Atle Mosling: Samnorsk som idé og praksis • Pål Styrk Hansen: Intervju med Kyrre Andreassen • Lars S. Vikør: Framlegg til samlenormal – førti år etter

Innhold 4/2010

- 2 Redaksjonelt: Språklig samling som årbok?**
- 3 Lars Finsen: Skillet mellom abstrakt og konkret verbal-substantiv – et særtrekk i norsk**
- 4 Arne Torp: Munngodt som forhåndsregel mot hjerneteppe**
- 6 Richard Burgess: Norsk – et fattig språk?**
- 8 To dikt av Halldis Moren Vesaas**
- 9 Arne Torp: Finn 13 feil**